עין משפמ נר מצוה

ל א (מיני פ״ה מהלכוה

י א (נוייי פייט נוהנטוע נערה הלכה יג ופ״ג מהלכות גניבה הלכה ב

נוש"ע ח"מ סי שנא):

ל) [חוספתא ב"ק פ"ז]שבועות לג. מגילה ז:פסחים כט. לב. [חוספתא מוספתא דמגילה פ״ל], ב) ב״מ קו: ב״ב קמד: ע"ם ע"ו ג: ע"ם, ג) סוטה ח: סנהדרין לו: ע"ש, ד) ל"ל דכהונה, ד) [יבמות נט:], ו) [לקמן לו:], ז) דף נב:, ה) [יבמות דף נט:], ש) [דף נט. ושם ד"ה אילימא], י) ומהר"מ אומר כי מלא בתוספתא פרק אלו נערות ר' נחוניא אומר הבא על אחוחו ועל אחות אביו כו׳ אין להם הנם וכן היה עושה רבי נחוניא בן הקנה יו"כ כשבת], בן הקנה יו״כ נשכננו, כ) [ול״נ לתרן דע״כ מפקח דלר״ מתני' מר' נחוניא דלר' נחוניא אינטריך לאוקמי חד לחייבי לאויו ועשה וחד ללאו להייבי לחוץ ועשה ולא ללוו דיבמה לשוק אבל חייבי כרימות קים ליה בדרבה מיניה וכ"מ לקמן בפירקין אי כרבי נחוניא קשיא אחותו משמע דבחייבי כריתות לא מתוקמה כוותיה. ת"ין, () [וע"ע תוס' מגילה כה. ד"ה הכל ותום׳ נדה טו: ד"ה הכלו. מ) ווהא דתנו (פ"ד דאבות) על כרחך אתה חי היינו שאין לך אדם שמנים להרוג עלמו ועוד טתנים להרוג עננו ועד נראה לר"י דע"כ אתה חי לעתיד קאמר וגרסי ע"כ . אתה מת וע"כ אתה חי והוי כמו המתים להחיות והחיים לידון. מ"י], ל) [ומיהו אפשר לומר לפי שלפעמים

תורה אור השלם ו. וְכִי יָנָצוּ אֲנָשִׁים וְנָגִפוּ

הפטר לותו לפי שנפעתים היו מכפרים לא פסיקא ליה. ת"י], **ס**) [וע"ע תוס׳

סוטה ח: וזבחים פח: ד"ה

יַלְא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹש וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹש וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹש יַעָנֵשׁ בַּאֲשֶׁר יְשִׁית עָלְיוּ בַּעֲל בָּאֲשֶׁר יְשִׁית עָלְיו בַּעַל הָאִשְּׁה וְנְתַן בַּפְלַלִים: שמות כא ככ ב וַיֹּאמֶר לֹא יַרַד בְּנֵי נְמָכֶם כִּי אָחִיו מֵת וְהוּא לבדו נשאר וקראהו אָסוֹן בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תַּלְכוּ בָה וְהוֹרַדְתָּם אֶת שֵיכְתִי בָה וְהוֹרַדְתָּם ביגון שאולה:

. בראשית מב לח נו אַנִּים פַּחִים בְּדֶרֶךְ עִקֵשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַקּ עִקָשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק משלי כב ה

גליון הש"ם

נמ' איכא בינייהו בעולה לב"ג. עי׳ פסחים מא ע״ב

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה בטולה וכו׳ אלא ר' אלעזר ולית. נ"ב וביבמות נ"ט ע"ב מסיק ראף אליבא דר"א משכחת

חייבי עשה מלרי וחדומי. בתוך שלשה דורות דכתיב (דברים כג) דור שלישי יבא להם דור שני לא ולאו הבא מכלל עשה עשה: הניתא. אי רבי ישבב האי כל שאין לו היתר ביאה דקאמר אליבא דר"ע לאו כללא כייל אלא לאפוקי מדרבי סימאי לחודיה אתא ואחייבי לאוין הוא

דפליג לאוסופי חייבי לאוין ד' בכהונה אבל שום חייבי עשה לא הוסיף: חייבי עשה מצרי ואדומי הניחא לר' ישבב שפיר. מלינו למימר איכא בינייהו דשמעון התימני ור"ש בן מנסיא חייבי עשה: אלא. אי לאו אדרבי סימאי האי וטעמא דנפשיה האמר בשם ר"ע שכל שחין לו היתר ביחה באשה זו הולד ממזר מאי איכא למימר: בעולה לכ"ג. שאין בה לאו דאלמנות וגירושין אלא עשה דבתולה יקח (ויקרא כא) ולא בעולה. וא"ת יש כאן לאו דזונה לא אשכחן תנא דאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה אלא ר' אלעזרף (ה) ולית הלכתה כוותיה ואין זונה אלא הנבעלת לפסול לה. ובבעולה שלא כדרכה איירי דאי כדרכה תו ליכא קנס: ומאי שנא. האי עשה משאר עשה דמודה ביה ר״ע: דהוה ליה עשה שחינו שוה בכל. שאינו נוסג אלא בכ"ג אבל עשה דמלרי ואדומי נוהג בכל הההל: הא נמי יש בה הויה. המקדש חשה בימי נדותה מקודשת: ולאפוקי מדר׳ נחוניה. מתני׳ דמחייב תשלומין לבה על אחותו ואע"פ שמתחייב כרת בביחתו מפקח מדר' נחוניה: חת יום הכפורים כשבת. לפטור המדליק את הגדיש ביום הכפורים כאילו הדליקו בשבת: מה שבת. שהוא מיתת ב"ד: פטור מן התשלומין. כדתנן במתניים גבי בא על בתו ויליף לה מולא יהיה אסון ענוש יענש: אף יום הכפורים. שהוא בכרת חיוב נפש הוא זה ופטור מן התשלומין: אסון בידי אדם. ולא יהיה אסון דמשתעי במיתת ב"ד למימר דהיכא דליכא מיתת ב"ד משלם דמי ולדות: אסון

בידי שמים. וקראהו אסון: לינים פחים. קור וחום: בידי שמים.

אם באים פורעניות על האדם גזירת המלך הוא: חוץ מלינים ופחים.

שפעמים שבאין בפשיעה: בידי אדם נינהו. שלא מגזירת מלך:

אי לאפוקי מטעמא דר' סימאי קאתי שפיר אלא אי מעמא דנפשיה קאמר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר ואפי' חייבי עשה מאי בינייהו •איכא בינייהו בעולה לכ"ג ומ"ש דהוה ליה עשה שאינו שוה בכל אמר רב חסרא הכל מודים בבא על הנדה שמשלם קנם למ"ד יש בה הויה הא נמי יש בה הויה למ"ר ראויה לקיימה הא נמי ראויה לקיימה ולאפוקי מדרבי נחוניא בן הקנה דתניא הרבי נחוניא בן הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין מה שבת מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין אף יום הכפורים מתחייב בנפשו ופטור מן התשלומין מ"ט דר' נחוניא בן הקנה אמר אביי נאמר יאסון בידי אדם ונאמר 2אסון בידי שמים מה אסון האמור בידי אדם פטור מן התשלומין אף אסון האמור בידי שמים פמור מז התשלומיז מתקיף לה רב אדא בר אהבה ממאי דכי קא מזהר להו יעקב לבניה על צינים ופחים דבידי שמים נינהו דלמא על אריא וגנבי דבידי אדם נינהו אמו יעקב אהא אזהר אהא לא אזהר יעקב על כל מילי אזהר וצינים פחים בידי שמים נינהו והתניא יהכל בידי שמים חוץ מצינים פחים שנאמר יצינים פחים בדרך עיקש שומר נפשו ירחק מהם ותו אריא וגנבי בידי אדם נינהו מוהאמר רב יוסף וכן תני רבי חייא מיום שחרב בית המקדש אף על פי שבמלו סנהדרין ארבע מיתות לא בטלו לא בטלו הא בטלו להו אלא

אי לאפוקי מדרבי סימאי קאתי. תימה תיפשוט דרבי ישנג טעמה דנפשיה קאמר אליבא דמ"ד בפ"ק דיבמות (דף יא. ושם) הבא על יבמתו וחזר ובא אחד מן האחים על לרתה בעשה דהא תנן בפרק . ר"ג (יבמות דף נ.) ר"ג אומר דאין בעילה אחר בעילה ע"כ רבי ישבב

טעמא דנפשיה קאמר והוי התם כר׳ ישבב דאין קידושין תופסין בחייבי עשה ולהכי אין אחר בעילה כלום כדאמר התם בגמראי אמתני׳ דאין אחר חליצה כלום אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר"ע דאמר דאין הידושין תופסין בחייבי לאוין ומסתמא הכא אליבא דכ"ע מספקא ליה אי טעמא דנפשיה קאמר אי לאו לכך נראה לר"ת דגרסי' בפ"ק דיבמות (דף יא.) חד אמר בלאו ובלא זה מוכיח ר"ת בההיא שמעתא דל"ג בעשה וכן פר"ח דהיינו לאו שחלך לאחת דאמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה אחרת ה"נ כיון שבנה

שום יבמה לא יבנה אחרת: איבא בינייהו בעולה לכ"ג. פי׳ בקונט׳ בעולה שלא כדרכה וקשה דפלוגתא דר"מ ורבי אלעזר היא בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נט. ושם) אי כשירה לכ"ג וה"ל למימר ולר"מ דאמר כשירה לכ"ג מאי איכא למימר כדקאמר ולר"ע דאמר כו' ואור"י דמר"ע פריך שפיר כדי לאוקומי ר"ש בן מנסיא שהוא בתרא כר"ע שהיה רבו אבל בהא לא חיים אי פליג ר"מ אר"ש בן מנסיא ור"ח פי׳ דהכא לא מיירי בבעולה מאחר אלא בכ"ג שאנס בתולה גמורה ולא חשיבה ראויה לקיימה אע"ג דאמר בהבא על יבמתוח אנוסת עלמו ומפותת עלמו לא ישא ואם נשא נשוי מ"מ כיוו דלכתחלה לא ישא לא חשיבה ראויה לקיימה דהאי לא ישא הוי מן התורה אף ע"ג דאם נשא נשוי ה"נ אמר בוגרת ומוכת עץ לא ישא ואם נשה נשוי הע"ג דהוי מן התורה

כדמוכח התם ועוד דקאמר התםש מתיב רבא ולו תהיה לאשה באשה הראויה לו פרט אלמנה לכ"ג היכי דמי אילימא בכדרכה מאי איריא משום אלמנה חיפוק ליה דהויא לה בעולה משמע דבעולת עלמו אסורה לו מן התורה ור"ת לא פירש כן:

הכל מודים בבא על הגדה שמשלם קגם. תימה לר"י מולן דר"ש בן מנסיא מודה בה דלמא כר' וחוניא בן הקנה ס"ל דחייבי כריחות פטורים מן התשלומין ומיהו ר"ש התימני ע"ר לית ליה דר' נחוניא מדאיצטריך למעוטי חייבי כריתות מולו תהיה לאשה אשה שיש פסורים מן התמסומן ותיהו ל ש התמסופ על כינו כיה דר מווכים ווהרים מותיבות למיפי כל מות מוסי מהיה במה בהיה דע"כ לא איצטריך למעוטי אלא חייבי כריתות דחייבי לאוין ס"ל בסוף החולן (יבמות דף מט. ושם) דאית בהו הויה אבל מר"ש בן מנסיא קשה מנלן דלית ליה דר' נחוניא ועוד אפי' ר"ש החימני דלמא אית ליה דר' נחוניא ואיצטריך למעוטי מולו תהיה לאשה יבמה לשוק דאין קידושין תופסין בה לכ"ע כדאמר בהאשה רבה (שם דף צו: ושם) וי"ל דרב חסדא ס"ל דאין שום תנא סובר כרבי נסוניא ולה״ק ולאפוקי כו′ ובקונט′ פירש דאמתני′ קאי דמפקא מדר′ נחוניא וחימה מנ״ל דמפקא מיניה דלמא מודה ר′ נחוניא דחייבי כריתות יש להן קנס דרבינהו קרא חד לחייבי לאוין וחד לחייבי כריתות ולר"ע ניחא דמפקא מתני מדר' נחוניא דכיון דאין קידושין מופסין בחייבי לאוין איכא לאוקומי הנך תרי ריבויי אד לחייבי עשה וחד לחייבי לאוין אבל חייבי כרימות לר׳ נחוניא לאי ונראה לרשב״א לתרך 🗘 דע"כ מפקא מתני' מר' נחוניא דלר' נחוניא אין חילוק בין חייבי כריתות לחייבי מיתות ב"ד או מאסון אסון או כדדריש רבא כרת שלי כמיתה שלכם ואם יש קנס לר' נחוניא בחייבי כריתות יש ג"כ בחייבי מיתות ב"ד ומתני' קתני בא על בתו פטור: הבל בידי שמים חוץ מצינים פחים. והא דאמרי׳ (שנת דף נג.) לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה אלמא יכול לשמור עלמו מן הפורענות וכן קיר נטוי דאסור לעבור חחתיו החם מן הפשיעה יכול לשמור עלמו דהא ודאי שבידו להמיח עלמו אבל כשמביאין עליו מן השמים באוס אי אפשר לו לשמור אבל צינים פחים לעולם אל יבואו עליו באונם אם רולה ליזהר וא"ח והא דרשינן (ב"מ דף קו:) והסיר ה' ממך כל חולי זה לינה אלמא דבידי שמים הוא וי"ל דהיינו שיחם הקב"ה עולמו או יתן לו מלבושים ולא ילטרך ליזהר וא"ת והא פחים בידי שמים הוא כדאמרי׳ בבראשית רבה בפרשה ט"ו א"ל אנטונינוס לרבי צלי עלי א"ל רחמנא שיובך מצינתא א"ל דא צלותא היא יתיר חד כסו ולינתא אולא א"ל תשתוב משרבא א"ל הא כדו ללותא דכתיב אין נסתר מחמתו וי"ל דקרא כתיב בעוברי דרכים או במלחמה כדרך שהמלכים עושים דבדרך אין אדם יכול ליחר מן החום אבל אם רולה לישב בביתו יכול להזהר שישב בבית של אבנים או יכנס במרתף ויש מפרשים דלינים פחים חדא מילחא היא כלומר לינים שהם פחים לאדם לשון פח ומוקש ואינו כן דבפ"ק דמסכח ע"ז (דף ג: ושם) מייחי לה [אהא דכתיב ותעשה אדם כדגי הים מה] דגים שבים כיון שקדרה עליהן חמה מיד ממים [אף בני אדם כיון שקדרה עליהם חמה מיד ממים] והא דאמר (ברכות דף לג:) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים אין ענינו לכאן דהתם קאי על הולד במעי אמו (נדה טו:) שגוחרין אם יהא עני או עשיר גבור או חלש טפש או חכם אבל לדיק ורשע לא ◊והכא מיירי במאורעות הבאות על האדם ₪: ברום שחרב בית בו'. וא"ת אמאי לא נקט מ' שנה קודם שחרב בהמ"ק דמ' שנה קודם חורבן גלמה סנהדרין כו' שלא דנו דיני נפשות וי"ל דלפעמים לנורך שעה היו חוזרין סנהדרין ללשכת הגזית ולהכי לא פסיקא ליה למיתני מ' שנה קודם חורבן וא"ת א"כ מאי פריך בפרק היו בודקין (סנהדרין דף מא.) גבי מעשה ובדק ר' יוחנן בן זכאי בעוקצי חאנים ופריך מי הוה בסנהדרין והא חניא כל שנותיו של רבן יוחנן בן זכאי מאה ועשרים שנה מ' עסק בפרקמטיא ומ' למד ומ' לימד ותניא מ' שנה קודם חורבן גלתה סנהדרין כו' והשתא מאי קשיא ליה כיון דלפעמים היו חוזרין ודנין וי"ל דרבן יוחנן בן זכאי דבדק בעוקלי תאנה אמעשה דרליחה היה ומשום דיני נפשות דרליחה לא היו חוזרין לעולם דעיקרם לא גלו אלא משום רציחה דחזו דנפישי רוצחים כדאמרינן בפ״ק דמסכת ע״ז (דף ה: ושם) וי״מ דלהכי נקט משחרב בהמ״ק משום דקודם לכן אע"פ שגלו היו בגדי כהונה מכפרים על מזיד דלא אתרו ביה כדאמרינן בפרק יש בערכין (ערכין דף טו. ושם) ואין נראה דהא

בימי שמעון בן שטח היו בגדי כהונה והיה דין ארבע מיחות כדאמרינן בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף מ: ושם) אר"ש בן שטח אראה בנחמה אם לא ראימי אחד שרץ אחר חברו לחורבה וכו' לא זז משם עד שנשכו נחש ופריך והאי בר נחש הוא חני ר' חייא אע"פ

מוסף רש"י

הניחא לר׳ ישבב. 636 לאו כללא הוא סימאי לאוין דבכל לאפוקי מדר' כ דמפיק חד מחייבי אתי ואשמועינן דבכל חייבי לאוין עושה ר״ע ממזרין (קדושין סח.). אלא דנפשיה טעמא קאמר. וכללה כייל ולחו אדרבי סימאי לחודיה פליג אלא אשמועינן דכל פניג מנ שביאתו ממזר באיסור (שם וכעי"ז שם סד.). ר' נחוניא בן הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת יום הכפורים לתשלומיז. המדליק גדים ביום הכפורים ומתחייב כרת, פטור מן התשלומין כאילו הדליקו בשבת שהוא מתחייב בנפשו מיתת ב"ד דפשיט לן דפטור מלשלם כדכתיב (שמות כא) ולא היה אסון ענוש יענש, הא אם אסון יהיה לא יענש, שאף יוכ"פ שמיתתו בידי שמיף יוכ פ שמינתנו בייי שמים שנכרתים חייו ובניו אסון הוא קרוי, שנאמר (בראשית מב) וקרהו אסון הלכך פטור מלשלם (פסחים כט. ועי"ש לב. ושבועות לג.). אף יום הכפורים מתחייב בנפשו. לאיסור כרת כמיחת צ"ד דמי מגילה ז:). **הכל בידי** שמים. מחושות ומכחובות הבחים לחדם, כולם על ידי גזירת שמיס, חוץ מצנים פחים. לנים, לנה, פחים, חולי הבא על ידי חום כמו (שה"ש ב) עד שיפוח סיום (ע"ז ג:) או: לנים פחים, קור הנופח (ב"מ קד:) או: הלנה והקור פח ומוקש בדרך עקש, כי בידו הדבר תלוי להשמר מן הלנה. ויש מפרשים לנים פחים קול וחום (רשב"ם ב"ב קמד:). והאמר רב יוסף וכן תני רבי חייא. הגמרא קאמר דאמר רב יוסף נמי בעלמא וכן תני

תוספות רי"ד

כו' (סומה ח:).

מתני׳ דלא כר״נ בן הקנה. פירוש מתני׳ דמחייב קנס לבא על אחותו ואע״פ שמתחייב כרת בביאתו. דתניא ר"נ [בן הקנה] היה עושה יוה"כ כשבת לתשלומין. . פי׳ לפטור המדליה אח הגדיש ביוה״כ כאילו הדליקו בשבת מה שבת שהיא מיחח ר"ד פטור מתשלומין כדתנן מתני׳ לקמז בבא על בתו וילפי׳ יקכן בבא כי בוג ייכי לה מולא יהי׳ אסון. אף יוה״כ שהוא בכרת מתחייב בנפשו מן התשלומין. מ״ט דר״נ ב״ה. אמר אביי נאמר ב״ה. אמר אביי נאמר אסון בידי שמים. פי׳ י וקראהו אסון ונאמר אסון יקראווו אסון נגובוו אסון בידי אדם ואם אסון יהיה מה אסון הנאמר בידי אדם פטור מן ביוי אום פטוו מן התשלומין. פי׳ דמשתעי במיתת ב״ד למימר היכא דליכא מיתת ב״ד משלם דמי וולדות. אף אסון . האמור בידי שמים פטור מן התשלומין: